

питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України: офіційний сайт. URL: <https://minre.gov.ua/2023/02/11/na-vyplaty-dopomogy-vnutrishno-peremishhenym-osobam-u-sichni-bulo-spryamovano-ponad-62-milyarda-gryven/>

Коваль Яна Сергіївна,
*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри міжнародного менеджменту;
Державний торговельно-економічний університет*

ВПЛИВ ТЕНДЕНЦІЙ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Глобалізація економічної діяльності є одним з головних векторів розвитку сучасного світу. Інтеграція та глобалізація має безпосередній вплив на всі сторони внутрішнього та зовнішнього життя країн, їх економіку, політику, суспільне життя, культуру. Інтеграція та глобалізація проявляються в першу чергу в формуванні активного механізму взаємозв'язків окремих елементів: країн, галузей які активно взаємодіють в загальній світовій системі.

Глобалізація для зовнішньоекономічної діяльності галузі має два основні аспекти: як процес інтернаціоналізації, інтеграції, взаємодії національних економік та як гомогенізація економічного життя, що уніфікується, отримує нові риси та стандарти у процесі обміну товарами, процесними та продуктовими інноваціями, засобами та технологіями виробництва, політичними та культурними зв'язками та формує спільні принципи та цінності. Процес інтеграції та глобалізації в різних країнах є різним та відбувається нерівномірно, різним темпами. Відповідно до цього зовнішньоекономічна діяльність несе у собі загрози та небезпеки пов'язані із процесами інтеграції та глобалізації. Це в першу чергу пов'язано із змінами та деформаціями в структурі руху капіталу та із загрозами економічної деградації. Глобалізація має два основні рівні: на першому рівні відбуваються процеси пошуку підприємствами-виробниками галузей шляхів мінімізації витрат та формування нових форм галузевої спеціалізації та кооперації. На другому рівні вищого порядку відбувається глобалізація на рівні форм державного та міжнародного співробітництва, формується правова основа міждержавних форм, що відображають економічні та суспільні інтереси. В результаті цих процесів сформувалися та діють різні види міжнародних інститутів таких як міжнародні об'єднання, союзи чи транснаціональні корпорації [1].

Ключовими факторами інтеграції та глобалізації зовнішньоекономічної діяльності є економічні фактори, що полягають у значній концентрації капіталу сформованого фінансово-промисловими

групами тієї чи іншої галузі країни яким тісно в межах даної країни і вони потребують виходу на зовнішньоекономічні ринки.

В умовах глобалізації, ефективність діяльності галузей національної економіки залежить від результатів внутрішньоекономічної діяльності галузевоутворюючих підприємств та від участі у світових економічних відносинах та ступеню інтеграції національних галузей у світове господарство.

Водночас, розвиток міжнародної економічної взаємодії в сучасних умовах визначають категорії інтеграції та глобалізації. Процес міжнародної інтеграції це об'єктивний процес, що включає економічну, політичну та культурну інтеграцію, зближення країн світу та їхніх суб'єктів у всіх сферах людського життя на основі спільності загальнолюдських інтересів [3].

Міжнародна економічна інтеграція є процесом господарського та політичного об'єднання країн на основі розвитку глибоких стійких взаємозв'язків і розподілу праці між національними економіками, взаємодії їх виробничих структур на різних рівнях та в різних формах.

Глобалізація є категорією, що відображає процеси обміну капіталом, товарами, послугами, кадровими ресурсами, що виходить за межі державних кордонів та набуває форми зростаючого міжнародного перетворення національних економік. Зростання процесів глобалізації економіки викликане посиленням матеріальної та фінансової зацікавленості країн та їх підприємств у постійному економічному співробітництві з іншими країнами більш розвиненими (як ринком технологій) та країнами менш розвиненими як (ринком збуту), активним формуванням загального світового економічного простору та переходом більшості країн до ринкової економіки; розвитком інфраструктури, що спрощує фізичні зв'язки та взаємодію, удосконаленням транспортних систем, інформаційних комунікацій та інше; посиленням тенденцій трудової міграції та активізація переміщення трудового населення за межі власних країн [4].

Таким чином, зв'язки галузей національної економіки та підприємств галузей із світовим господарством здійснюються через форми економічних відносин, що сформовані та функціонують на певних міжнародних ринках:

- міжнародної торгівлі - експорт частини виробленої продукції іншим країнам та імпортування сировини матеріалів та інших товарів для потреб забезпечення власних галузей;

- міжнародних валютних відносин (регулювання валютних курсів);

- фінансів та міжнародного руху капіталу (інвестицій, кредитів), оскільки великі корпорації та банки діють у міжнародному масштабі;

- міжнародного обміну науково-технічною інформацією та технічними та технологічними розробками, трансферу інновацій, участі у міжнародних дослідженнях, інноваційно-інвестиційних проектах;

- цін на світовому ринку та їх регулювання в рамках міжнародної торгівлі та співпраці:

- переміщення робочої сили, трудової міграції.

Процес інтеграції галузей вітчизняної економіки на міжнародний ринок відбувається через дію окремих суб'єктів господарювання галузеутворюючих підприємств на міжнародному ринку та їх участі у процесах міжнародного співробітництва. Процеси міжнародного співробітництва у світі відбуваються у певних сферах міжнародного співробітництва та відповідних міжнародних ринках : міжнародної торгівлі, капіталу, робочої сили, технологій та інновацій, в рамках валютних відносин та цінового регулювання. Вихід вітчизняних галузей та їх підприємств на міжнародний ринок пов'язаний зі значними змінами умов зовнішнього та внутрішнього економічного середовища, посиленням негативної дії дестабілізуючих чинників, оскільки на підприємства галузей при виході на зовнішні міжнародні ринки діють як зовнішні так і внутрішні економічні виробничі та ресурсні фактори [5].

Таким чином, стратегічне планування економічної безпеки галузі визначає план дій із забезпечення економічної безпеки галузі та її підприємств та розвитку галузі відповідно до поставленої мети.

Отже, метою стратегічного планування в забезпеченні економічної безпеки галузі є – забезпечення безпеки та підвищення ефективності функціонування галузі та її підприємств у процесі здійснення ними внутрішньо економічної та зовнішньоекономічної діяльності. Водночас, реалізація поставленої мети залежить від наявного виробничо-технічного, ресурсного потенціалу галузі та підприємств що їх формують, стану та ефективності функціонування внутрішнього ринку що є матеріальною основою галузі яка формує її конкурентоспроможність як на внутрішньому так на зовнішньому ринках.

За функціональним підходом та за умов сучасної економічної євроінтеграції та глобалізації конкурентоспроможність визначається як здатність країни, галузі та підприємств, що їх формують протидіяти впливу міжнародної конкуренції на внутрішньому ринку чи на зовнішньому міжнародному ринку. Протистояння на зовнішньому та внутрішньому ринках та посилення дії дестабілізуючих факторів спонукає суб'єктів діяльності активізувати внутрішні ресурси та оптимізувати виробничо-ресурсний потенціал виробничої системи як на рівні галузі так і на рівні окремих підприємств. Вихід на зовнішні ринки та ведення зовнішньоекономічної діяльності активізує посилення дії зовнішніх та внутрішніх негативних чинників – загроз економічній безпеці і потребує забезпечення економічної безпеки процесу інтеграції та сприяє оптимізації внутрішнього потенціалу підприємства із метою підвищення рівня його конкурентоспроможності [6].

Отже, процес виходу на зовнішні економічні ринки та безпечно та ефективно міжнародне співробітництво неможливі без системного забезпечення процесу інтеграції як взаємодії та удосконалення міжнародної співпраці, що поглиблює міжнародну спеціалізацію та кооперування виробництва на основі розвитку тісних і глибоких взаємозв'язків та співпраці виробничих структур на різних рівнях і формах співробітництва.

Водночас, сучасні світові умови та посилення процесів глобалізації в умовах військових дій підкреслюють необхідність підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та підвищення рівня безпеки процесу їх інтеграції при виході на зовнішні економічні ринки. Галузі економіки та міжнародний ринок взаємодіють між собою через зв'язки національної економіки та світового господарства, що мають економічний, політичний, суспільний, культурний та освітній характер.

В рамках формування та реалізації стратегічного планування інтегрованого конкурентного розвитку в забезпеченні економічної безпеки пропонується застосування системно-структурного, функціонального та комплексного підходів до формування моделі аналізу та оцінки рівня економічної безпеки галузі на основі чотирьох системно пов'язаних функціонально-компонентних блоків: ресурсної безпеки до якої входить складові інформаційної, фінансової, енергетичної, кадрової та інвестиційної безпеки; блоку виробничої безпеки до якого входять виробничо-технологічна та інноваційна складові економічної безпеки; блоку внутрішньоекономічної ринкової безпеки; та блоку зовнішньоекономічної безпеки яка вміщує складові експортної та імпортової безпеки галузі. Аналіз та оцінка показників компонентів даних функціональних блоків дозволяє визначити рівень економічної безпеки та основні загрози в забезпеченні економічної безпеки галузі. Наступним етапом стратегії є формування основної базової мети та перспективних стратегічних завдань, що забезпечили б реалізацію основної мети забезпечення економічної безпеки [7].

Такими завданнями є забезпечення безпеки процесу інтеграції галузі при виході на зовнішні економічні ринки та підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств галузі та її продукції на внутрішньому та при виході на зовнішні ринки. Необхідність виконання визначених завдань зумовлює умови для системного формування механізму забезпечення економічної безпеки галузі: методів та засобів забезпечення економічної безпеки галузі та визначення основних дій заходів по забезпеченню економічної безпеки.

Реалізація стратегічного планування в забезпеченні економічної безпеки галузі можлива лише при умові активної взаємодії внутрішніх та зовнішніх суб'єктів забезпечення економічної безпеки – підприємств відповідних галузей, галузевих об'єднань та ефективною законодавчої та регуляторної діяльності державних органів та інститутів, міжнародних економічних організацій. При цьому зовнішні суб'єкти здійснюють власну економічну політику та реалізують власні економічні та політичні інтереси.

Дія механізму забезпечення економічної безпеки в умовах військових дій галузі за його складовими спрямована на забезпечення економічної безпеки галузі на внутрішньому ринку та при виході підприємств галузей на зовнішні економічні ринки. Механізм забезпечення економічної безпеки галузі включає комплекс методів, засобів та інструментів забезпечення економічної безпеки, що здатні призвести до досягнення поставленої у

стратегії забезпечення економічної безпеки мети. Для успішної реалізації процесу забезпечення економічної безпеки галузі необхідним є розбудова нормативно-правового, інформаційно-аналітичного, фінансового, матеріально-технічного, інституційного забезпечення [8].

Механізм забезпечення економічної безпеки галузі здійснює вплив на стан та рівень економічної безпеки галузі на внутрішньому ринку та на безпеку діяльності підприємств галузі при виході на зовнішні економічні ринки міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародних валютних відносинах, безпеці інвестиційного процесу та руху капіталу, ринку технологій та інновацій світових товарних біржах та ринку робочої сили.

Отже, ефективність забезпечення економічної безпеки галузі залежить від ефективності стратегічного, тактичного та оперативного планування в забезпеченні економічної безпеки, ефективності організаційно-управлінських заходів та ефективності функціонування механізму забезпечення економічної безпеки галузі у мовах глобалізації.

Стратегічне планування інтегрованого конкурентного розвитку в забезпеченні економічної безпеки галузі базується на двох основних засадах: підвищені рівня конкурентоспроможності галузі, її продукції та підприємств внаслідок чого підвищиться рівень внутрішньої та зовнішньої безпеки галузі та підвищення рівня безпеки процесу інтеграції внаслідок забезпечення безпеки економічних взаємозв'язків галузі із контрагентами зовнішнього середовища у міжнародному ринковому просторі. Таким чином планування та реалізація інтегрованого конкретного розвитку дозволяють визначити та здійснити план комплексних дій спрямованих на нейтралізацію потенційних та реальних загроз внутрішньо то зовнішньоекономічного середовища із метою убезпечення підприємств галузі від негативного впливу та забезпечення безпеки процесу інтеграції підприємств галузей у міжнародний ринок в сучасних умовах глобалізації.

Список використаних джерел

1. Хелашвілі А. Глобалізація – «монстр, що стирає ідентичності», або ні? URL: <https://svoye.wordpress.com/2016/10/25/reviewcanclini/>
2. Ковбасюк Ю.В. Детермінований вплив глобалізації на розвиток сучасних систем державного управління. *Вісник Національної академії держ. управління при Президентові України*. 2015. № 1. С. 5–12.
3. Коваль Я.С. Особливості функціонування національної держави в умовах глобалізації. *Соціоекономіка та менеджмент: стан, тенденції, управлінські рішення* : всеукраїнська науково-практична конференція. Київ. 2022. С. 81-83.
4. Бевз Т. Вплив глобалізації на утвердження національної ідентичності в умовах війни: виклики і загрози. *Українознавство*. 2022. №3(84). С. 8-26. DOI: [https://doi.org/10.30840/2413-7065.3\(84\).2022.263588](https://doi.org/10.30840/2413-7065.3(84).2022.263588)
5. Орлик О. В. Вплив факторів глобалізації на економічну безпеку суб'єктів господарювання. *Пріоритети розвитку національної економіки в*

контексті євроінтеграційних та глобалізаційних викликів: монографія / за заг. ред. О. С. Іванілова. Харків : ФОП Панов А. М., Видав. дім «В справі», 2016. С. 76-87.

6. Сай, Л., Назаренко, В., Осередчук, А. Глобалізаційні процеси і участь у них ЄС. *Економіка та суспільство*. 2022. №50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-18>

7. Білявський М. Зміна ставлення європейських держав до України. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/zminastavlennia-ievropeiskykh-derzhav-do-ukrainy>

8. Риков В.В. Вплив глобалізаційних процесів на економічну безпеку України. *Право та державне управління*. 2020. №. 2. С. 204-210. DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.2.31>

*Корнієнко Петро Сергійович,
доктор юридичних наук, професор,
заступник першого проректора по роботі з коледжами;
Національної академії статистики, обліку та аудиту*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ СОЦІАЛЬНОГО ПРАВА

Стрімкий розвиток людства, глобалізація та технічний прогрес призвели до того, що регулювання захисту прав людини перестало бути головною прерогативою лише однієї країни, а й стало відповідальністю всього міжнародного суспільства. З кожним роком з'являється все більше міжнародно-правових актів, які спрямовані на регулювання прийнятих прав та свобод. Саме міжнародні правові акти встановлюють стандарти універсальних індикаторів прав людини, яких повинні дотримуватися всі країни світу [1. с.15]. Сьогодні кожна країна має право встановлювати певні особливості та умови регулювання прав людини відповідно до правової системи, традицій і правил, що існують у цій країні. Тим не менш, низка прав і питань у регламенті та захист прав людини покладено на міжнародні інституції. Важливим фактором і обставиною, який змінив погляд усієї міжнародної спільноти на сферу захисту прав людини була Друга світова війна, яка повністю змінила погляд і ставлення до світу щодо прав людини та місця людини у світі та її захисту.

Бажання міжнародної спільноти до розвитку прав людини призвело до вдосконалення та розвитку дедалі більше міжнародних стандартів забезпечення та захисту прав людини. Це викликало необхідність створення міжнародних стандартів і механізмів регулювання, забезпечення, гарантування захисту соціальних прав людини [2. с. 56]. В Україні забезпечення та захист соціальних прав людини в умовах державних перетворень, вибору стратегічних орієнтирів європейської інтеграції, подолання економічної та політичної кризи та в умовах повномасштабної